

Egresi Zsuzsa

Tán nem szép ilyent mondani, de *Egresi Zsuzsa* soha életében nem dolgozott. Ezt ő maga vallotta be nekem, de – őszintén szólva – fel is tételeztem róla. Egyszerűen azért, mert az a romantikus mesevilág, amely képein, rajzain, sorozatain oly titkosan és megkapóan élénk tárul, óhatatlanul azt a halhatatlan „naplopót” juttatta eszembe (és valószínűleg mindenkinek, aki olvasta Eichendorff világszép mesenovelláját), aki csak hegedül, álmodozik, barangol, a világért sem fogna munkához apja malmában, ám belső világa mérhetetlenül szebb is, gazdagabb is, mint bárkié a környezetében, kóborlása helyszínein, sőt talán az egész világon. Még a hegedű is „stimmel”: *Egresi Zsuzsa* kicsiny korától kezdve évekig hegedült. Rajzolt is, csak úgy magának, benső készítéséből, ambíció, cél, karrierre való ácsingózás nélkül. Lényegében ezt teszi mindmáig.

Sztálinvárosban született, szobrászművész édesanyja ott vezetett képzőművészeti kört. Lányát azonban nem igyekezett befolyásolni, nem akarta, hogy úgy rajzoljon, ahogy ő – akkor – a művészetet elképzelte. Zsuzsa dolgozhatott (mit munka, élvezet volt az!), ahogy akart. Nem is vették fel a főiskolára, nem is lett „tanult”, fősíftos alkotó, *csak* istenáldotta nagy tehetség, immáron nemzetközi hírű és rangú művész.

A technikát persze elsajátította. Több nyáron vett részt a zebegényi „szabadiskolán”, ahol kitűnő mesterek tanították meg a réz- és cinkkarc, a rajzolás minden csínjára-binjára. Ma is elsősorban ezekkel a technikákkal él, csakhogy grafikái, rajzai a szó mindkét értelmében színesek. A fekete-fehér minták és vonalhálók nem elégitik ki, élénk és pasztellszínűek, különös pirosok, zöldek, kékek vonzzák; kiszínezi a rajzait, „kiszínezi velük az életet”. Jóllehet abszolút rajzoló (a szónak értékelő és művészettörténeti értelmében is), nem csak

gyönyörű, a rajzokhoz oly igen illő címei utalnak irodalmi-költői hangoltságra, nem csak különös varázsú kötete, az egyszerre rajzos és verseskötet, a kellőképpen alig méltányolható *Írás a löszfalon*, ilyenek maguk a rajzok is: álmok, mesék, nosztalgiák, víziók, tárgyaltalan vágyak és elbűvölő titkok jelennek meg munkáin, fittyet hányva modellnek, valórnek és kompozíciónak. Zsuzsa már szinte születésekor posztmodern rajzköltő, mondhatni e nemzetközi irányzat egyik megteremtője volt. Ezért is kaphatta „jutalmul”, hogy minden hazai értetlenség ellenére oly magától értetődően jutott be a nemzetközi grafikai világba. Milánóban, Nürnbergben, Hannoverben, Spanyolországban állít ki, tagja a Nürnberger Fantasten exkluzív és világhírű művészárságának, amelynek tagjai közt németek és japánok vannak. Nem véletlen, hogy csak egy kitüntetés van: a Nemzetközi Grafikai Nagydíj, melyet 1985-ben, Spanyolországban a rézkarc biennálén kapott.

„A titok a legszebb dolog a világon. El kell hinteni a titkokat” – szereti mondani *Egresi Zsuzsa*. E programtalan programjához tartja magát. Csodái, szörnyei, mesefigurái, fantasztikus tájai, hátterei, növényei, állatai, különös hangulatai, bűvös „kék virágai”, Észak és Dél romantikus motívumainak egyedi és egyszeri ötvözetei mind titkot sugallnak, mind a titokról, valaminő allegóriáktól, megfeythetőségtől távoli transzcendenciáról vallanak. Nem érdemes rajzai „jelentését”, „üzenetét”, message-ét kutatni-értelmezni-kommentálni. Elég rejtélyei hívó szavát követni, álmodozni, ábrándozni róluk, s „emlékezni” a „soha meg nem történt dolgokra”. Úgy, ahogy *Egresi Zsuzsa*, a különös kegyelemből gyermeki fantáziájú nagy művész, úgy, ahogy Eichendorff *Taugenichtse* tette, teszi folyamatosan.

Vajda Kornél